

राष्ट्रीय बातम्या

स्ट्रीट व्हॅंडर्स (प्रोटेक्शन ऑफ लाव्हलीहुड अँड रेग्युलेशन ऑफ स्ट्रीट व्हॅंडिंग) कायदा

- स्ट्रीट व्हॅंडर्स (प्रोटेक्शन ऑफ लाव्हलीहुड अँड रेग्युलेशन ऑफ स्ट्रीट व्हॅंडिंग) कायदा 1 मे 2014 रोजी लागू झाला.

कायद्याबद्दल:

- रस्त्यावरील विक्रेत्यांचे (SVs) विक्री हक्क कायदेशीर करण्यासाठी हा कायदा लागू करण्यात आला.
- राज्यस्तरीय नियम आणि योजनांद्वारे आणि शहरी स्थानिक स्वराज्य संस्था (ULB) द्वारे अंमलबजावणी शहरांमधील रस्त्यावरील विक्रीचे संरक्षण आणि नियमन करणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.
- हे सर्व 'विद्यमान' विक्रेत्यांना वेंडिंग झोनमध्ये सामावून घेण्यास आणि व्हॅंडिंग सर्टिफिकेट (VCs) जारी करण्यास वचनबद्ध आहे.
- हे टाउन व्हॅंडिंग कमिटी (TVCS) द्वारे सहभागात्मक प्रशासन संरचना स्थापित करते.
- या कायद्यामध्ये तक्रारी आणि विवादांचे निराकरण करण्यासाठी यंत्रणांची रूपरेषा देण्यात आली आहे, ज्यामध्ये दिवाणी न्यायाधीश किंवा न्यायिक दंडाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली तक्रार निवारण समिती स्थापन करण्याचा प्रस्ताव आहे.

46वी अंताकिर्तिक करार सल्लागार बैठक (ATCM 46)

- नॅशनल सेंटर फॉर ध्रुवीय आणि महासागर संशोधन (NCPOR) मार्फत पृथ्वी विज्ञान मंत्रालय (MoES), 2024 मध्ये 46 वी अंताकिर्तिक करार सल्लागार बैठक आणि 2024 मध्ये पर्यावरण संरक्षण समितीची 26 वी बैठक आयोजित करेल.
- या बैठका 20 ते 30 मे 2024 या कालावधीत केरळमधील कोची येथे होणार आहेत.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- 46 व्या ATCM कार्यसूचीमध्ये अंताकिर्तिकाच्या शाश्वत व्यवस्थापनासाठी धोरणात्मक नियोजन, जैवविविधता शोध, हवामान बदलाच्या प्रभावांना संबोधित करणे समाविष्ट आहे.
- 26 व्या CEP अजेंडा अंताकिर्तिक पर्यावरण मूल्यमापन, प्रभाव मूल्यांकन, व्यवस्थापन, हवामान बदल प्रतिसाद, क्षेत्र संरक्षण आणि व्यवस्थापन योजना

आणि अंताकिर्तिक जैवविविधतेचे संवर्धन यावर लक्ष केंद्रित करते.

तुम्हाला माहित आहे का:

- भारतातील पहिले अंताकिर्तिक संशोधन केंद्र, दक्षिण गंगोत्री, 1983 मध्ये स्थापन करण्यात आले. सध्या, भारत दोन वर्षभर संशोधन केंद्रे चालवतो: मैत्री (1989) आणि भारती (2012).
- ही कायमस्वरूपी संशोधन केंद्रे अंताकिर्तिकामध्ये भारतीय वैज्ञानिक मोहिमेची सोय करतात.
- 2022 मध्ये, भारताने अंताकिर्तिक कायदा लागू केला, अंताकिर्तिक करारासाठी आपल्या वचनबद्धतेची पुष्टी केली.

महाराष्ट्र राज्य बातम्या

महाराष्ट्र दिन

- महाराष्ट्र दिन, ज्याला महाराष्ट्र दिवस म्हणूनही ओळखले जाते, दरवर्षी 1 मे रोजी महाराष्ट्र राज्याच्या स्थापनेच्या स्मरणार्थ साजरा केला जातो.
- 1960 मध्ये मुंबई पुनर्रचना कायद्याद्वारे महाराष्ट्राची स्थापना झाली.

महाराष्ट्राच्या निर्मितीबद्दल:

- संयुक्त महाराष्ट्र समिती (संयुक्त महाराष्ट्र समिती) ची स्थापना 1956 मध्ये मराठी भाषिकांसाठी वेगळ्या राज्याच्या वकिलीसाठी करण्यात आली.
- 1959 मध्ये, भारत सरकारने भाषिक धर्तीवर राज्यांची पुनर्रचना करण्यासाठी एक समिती तयार केली.
- समितीने एका वेगळ्या मराठी भाषिक राज्याची वकिली केली ज्यामध्ये मुंबई शहर आणि मुंबई राज्यातील इतर मराठी भाषिक प्रदेशांचा समावेश असेल.

POCSO अंतर्गत जलदगती न्यायालये

- मुंबई उच्च न्यायालयाने (एचसी) आपला प्रशासकीय विभाग आणि राज्य सरकारच्या विधी आणि न्याय विभागाला सहकार्य करण्याचे निर्देश दिले.
- हे सहकार्य राज्यात लैंगिक गुन्ह्यांपासून बालकांचे संरक्षण (POCSO) कायद्यांतर्गत 138 जलदगती न्यायालये स्थापन करण्याच्या आवश्यकता निश्चित करण्यासाठी आहे.

जलदगती न्यायालयांबद्दल:

- जलदगती न्यायालये ही विशेष आस्थापना आहेत ज्यांचा उद्देश लैंगिक गुन्ह्यांशी संबंधित खटल्यांसाठी, विशेषतः

बलात्कार आणि POCSO कायद्याचे उल्लंघन यांचा समावेश असलेल्या खटल्यांसाठी खटल्यांची प्रक्रिया जलद करणे हा आहे.

POCSO कायद्याबद्दल:

- भारतात 2012 मध्ये स्थापित केलेला लैंगिक गुन्ह्यांपासून मुलांचे संरक्षण (POCSO) कायदा, लैंगिक शोषण आणि अत्याचारापासून मुलांचे संरक्षण करण्यासाठी डिझाइन केलेला आहे.
- उद्दिष्ट: POCSO कायद्याचे प्राथमिक उद्दिष्ट 18 वर्षाखालील मुलांना लैंगिक अत्याचार, लैंगिक छळ आणि पोर्नोग्राफी यांसारख्या गुन्ह्यांपासून संरक्षण देणे आहे.

जिल्हा सुशासन निर्देशांक (DGGI)

- महाराष्ट्राच्या नुकत्याच झालेल्या जिल्हा सुशासन निर्देशांकात (DGGI) रायगड जिल्हा अव्वल आहे.
- DGGI 161 निर्देशक आणि 300 पेक्षा जास्त डेटा पॉइंट्ससह 10 प्रशासन क्षेत्रांचे मूल्यांकन करते.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- प्रशासकीय सुधारणा आणि संघटना आणि पद्धती या विभागाद्वारे हा निर्देशांक आपल्या प्रकारचा पहिला आहे.
- असा उपक्रम राबविणारे महाराष्ट्र हे देशातील पाचवे राज्य ठरले आहे.
- नागरिक-केंद्रित प्रशासन आणि मानव संसाधन विकासाच्या बाबतीत नाशिक जिल्हा दुसऱ्या स्थानी, तर गोंदिया आणि पुणे जिल्ह्यांचा त्यानंतर क्रमांक लागतो.
- रायगड जिल्हा 529 गुणांसह अव्वल, तर गोंदिया 518 गुणांसह दुसऱ्या क्रमांकावर आहे.

शक्ती फौजदारी कायदे

- महाराष्ट्र राज्याच्या गृहमंत्र्यांनी शक्ती विधेयकाचा अहवाल सादर केला.
- या समितीने शक्ती विधेयकातील दुरुस्त्या सादर केल्या, त्या संयुक्त समितीकडे पाठवण्यात आल्या.
- शक्ती फौजदारी कायदे (महाराष्ट्र सुधारणा) विधेयक, 2020 हे महिला आणि मुलांवरील गुन्ह्यांवरील विधेयक आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- या विधेयकात बलात्काराच्या गुन्ह्यांसाठी फाशीच्या शिक्षेची शिफारस करण्यात आली आहे.

- तसेच तक्रार नोंदवल्याच्या दिवसापासून चौकशी पूर्ण करण्यासाठी 30 दिवसांची मुदत देण्याची शिफारस केली आहे.
- या दुरुस्तीमुळे यूएस सोशल मीडिया प्लॅटफॉर्म आणि इंटरनेट डेटा प्रदान करणाऱ्या कंपन्यांना पोलिस तपासासाठी डेटा सामायिक करण्यासाठी ठेवण्यात आला आहे.

माझी वसुंधरा (MV) अभ्यासक्रम

- महाराष्ट्र सरकार इयत्ता I-VIII साठी सर्वसमावेशक अभ्यासक्रम सुरू करत आहे.
- पुढील पिढीमध्ये हवामानविषयक जाणीव आणि हरित मूल्ये रुजवणे हा यामागचा उद्देश आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- नवीन अभ्यासक्रम पर्यावरण आणि हवामान बदल विभाग आणि युनिसेफ यांनी विकसित केला आहे.
- या अभ्यासक्रमाला "माझी वसुंधरा (MV) अभ्यासक्रम" असे नाव देण्यात आले आहे.
- इयत्ता I-VIII मधील विद्यार्थ्यांमध्ये हवामान बदलासारख्या मुद्द्यांवर अनुप्रयोग-आधारित जागरूकता निर्माण करणे हे अभ्यासक्रमाचे उद्दिष्ट आहे.
- पारंपारिक आणि स्थानिक ज्ञानाचा समतोल राखून अभ्यासक्रम विद्यार्थ्यांमध्ये जागृती करेल.

भारतीय राज्यघटनेचे कलम 39 (b)

- केंद्र आणि महाराष्ट्र सरकारचे प्रतिनिधीत्व करणारे सॉलिसिटर जनरल यांनी सर्वोच्च न्यायालयात सांगितले की कलम 39 (b) च्या अर्जामुळे समाजाच्या भौतिक संसाधनांचे वितरण करून समतावादी समाजाचे उद्दिष्ट ठेवण्यासाठी राज्य धोरणे अनिवार्य आहेत.
- हे उद्दिष्ट साध्य करण्यासाठी योग्य कायदे करण्यासाठी संसदेने आणि विधानसभानी तयार केलेल्या कायद्यांद्वारे मर्यादित होते.
- कलम 39 (b) मध्ये वापरण्यात आलेला 'समुदाय' हा शब्द बोलक्या भाषेत नव्हे तर समाजाच्या व्यापक अर्थाने समजून घेतला पाहिजे.

कलम 39 (b) बद्दल:

- भारतीय राज्यघटनेचा कलम 39(b) हा राज्य धोरणाच्या मार्गदर्शक तत्वांचा भाग आहे, जो राज्याला धोरणे आणि कायदे तयार करण्यासाठी मार्गदर्शन करतो.
- अनुच्छेद 39(b) असा आदेश देते की राज्याने हे सुनिश्चित केले पाहिजे की समुदायाच्या भौतिक संसाधनांवर मालकी आणि नियंत्रण हे अशा प्रकारे

वितरीत केले गेले आहे जे सामान्य फायद्यासाठी सर्वोत्तम आहे.

प्रधानमंत्री आवास योजना (PMAY)

- प्रधानमंत्री आवास योजना (PM आवास योजना) च्या अंमलबजावणीसाठी महाराष्ट्रातील ठाणे जिल्ह्यातील खारफुटी मोकळी केली जात आहेत.
- पर्यावरणाचा समतोल राखण्यात खारफुटीची भूमिका महत्त्वाची असल्याने कार्यकर्त्यांनी या मुद्द्यावर गदारोळ केला आहे.

PMAY बदल:

- PMAY चे मुख्य ध्येय शहरी गरीब आणि आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकांना परवडणारी घरे उपलब्ध करून देणे हे आहे.
- लक्ष्य गट: ही योजना समाजातील आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटक (EWS), कमी उत्पन्न गट (LIG) आणि मध्यम-उत्पन्न गट (MIG) यांना लक्ष्य करते. हे विशेषतः महिला, अनुसूचित जाती (SC), अनुसूचित जमाती (ST) आणि इतर मागासवर्गीयांना लक्ष्य करते.
- PMAY मध्ये चार प्रमुख घटक समाविष्ट आहेत:
 - खाजगी क्षेत्राच्या सहभागासह जमिनीचा संसाधन म्हणून वापर करून इन-सीटू झोपडपट्टी पुनर्विकास.
 - EWS, LIG आणि MIG श्रेणींसाठी क्रेडिट लिंकड सबसिडी स्कीम (CLSS).
 - सार्वजनिक आणि खाजगी क्षेत्रांसह भागीदारीमध्ये परवडणारी घरे (AHP).
 - लाभार्थ्यांच्या नेतृत्वाखालील वैयक्तिक घर बांधणी/वृद्धीसाठी अनुदान.

विचार करा:

- खारफुटीबद्दल वाचा.

महाराष्ट्र ग्रामीण संपर्क सुधारणा प्रकल्प

- भारत सरकार आणि आशियाई विकास बँक (ADB) यांनी 8 सप्टेंबर 2021 रोजी 300 दशलक्ष डॉलर्सच्या कर्जावर स्वाक्षरी केली.
- महाराष्ट्रातील ग्रामीण कनेक्टिव्हिटी सुधारण्यासाठी अतिरिक्त वित्तपुरवठा म्हणून कर्ज करारावर स्वाक्षरी करण्यात आली.

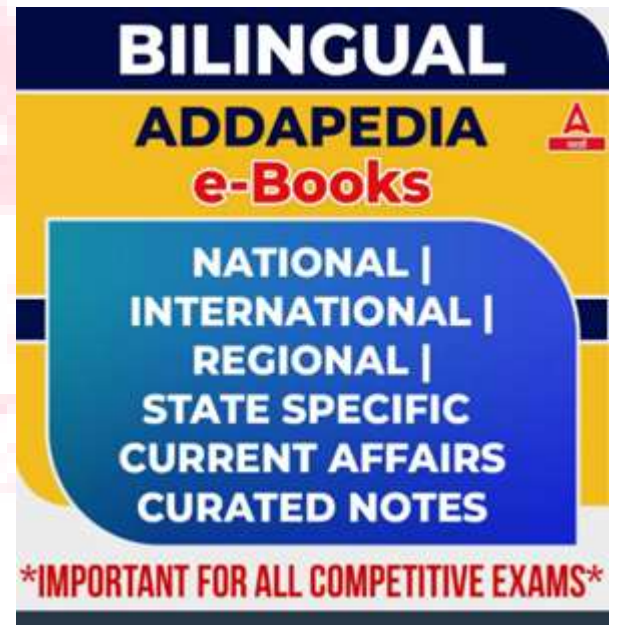
महत्त्वाचे मुद्दे:

- "महाराष्ट्र ग्रामीण संपर्क सुधारणा प्रकल्प" साठी अतिरिक्त वित्तपुरवठा अतिरिक्त 1,100 ग्रामीण रस्ते आणि 230 पूल सुधारण्यास मदत करेल.

- प्रकल्पांतर्गत, महिला कामगारांच्या क्षमता विकासावर लक्ष केंद्रित करण्यासाठी एक लिंग कृती योजना तयार करण्यात आली आहे जेणेकरून त्यांना अर्ध-कुशल आणि अकुशल कामगार संधीचा लाभ घेता येईल.

स्वावलंबी भारत रोजगार योजना (ABRY)

- आत्मनिर्भर भारत रोजगार योजना (ABRY) कोविड-19 महामारीच्या काळात रोजगार निर्मितीच्या उद्देशाने सुरू करण्यात आली होती.
- 31 मार्च 2024 पर्यंत या योजनेसाठी 22810 कोटी रुपये खर्च करण्याचे उद्दिष्ट होते.
- या योजनेंतर्गत सर्वाधिक लाभार्थी असलेले महाराष्ट्र हे अव्वल राज्य बनले आहे.
- महाराष्ट्रानंतर गुजरात आणि कर्नाटक ही राज्ये सर्वात जास्त लाभार्थी आहेत.

मिशन वात्सल्य

- महाराष्ट्र सरकारने "मिशन वात्सल्य" हा विशेष उपक्रम सुरू केला आहे.
- मिशन वात्सल्य हे एका मंचा अंतर्गत विविध सेवा आणि अंदाजे 18 फायदे प्रदान करण्यासाठी डिझाइन केलेले आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- हे मिशन विशेषतः विधवांसाठी तयार करण्यात आले आहे, ज्यामध्ये ग्रामीण भागातील, गरीब पार्श्वभूमी आणि वंचित घटकांवर विशेष भर देण्यात आला आहे.

- या महिलांना लाभ देण्यासाठी या अभियानात संजय गांधी निराधार योजना, घरकुल योजना अशा योजनांचा समावेश करण्यात येणार आहे.
- हे अभियान महिला व बाल विकास (WCD) विभागामार्फत राबविण्यात येत आहे.

उडी मारणाऱ्या कोळ्यांच्या नवीन प्रजाती सापडल्या

- संशोधकांनी अलीकडेच महाराष्ट्रातील सोलापूर आणि धाराशिव जिल्ह्यात उडी मारणाऱ्या कोळ्यांची एक नवीन प्रजाती शोधून काढली.
- स्टेनेलुरीलस सोलापूर आणि स्टेनेलुरीलस नळदुर्ग नावाच्या प्रजाती फक्त त्यांना सापडलेल्या अधिवासात आढळल्या.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- कोळी एका संक्षिप्त आणि खंडित अर्ध-रखरखीत गवताळ प्रदेशात आढळले.
- कोळ्यांच्या प्रजाती वसाहतींमध्ये एकांतात राहत होत्या आणि सापडणे दुर्मिळ होते.
- संशोधकांनी पश्चिम घाट, दख्खनचे पठार आणि पूर्वेकडील किनारपट्टी भागात या प्रजातींचा शोध घेतला.
- तामिळनाडूमध्ये आढळणाऱ्या जंपिंग स्पायडरच्या इतर दोन प्रजातींना स्टेनाएलुरिलस फेरल (विल्लुपुरममधील) आणि स्टेनाएलुरिलस ज्युडिथब्लेस्टरने (कोइम्बतूरमधील) अशी नावे देण्यात आली.
- उडी मारणारा कोळी पर्यावरणाचा समतोल राखण्यात महत्त्वाची भूमिका बजावतो.
- भक्षक म्हणून काम करून, ते कीटक आणि इतर आर्थ्रोपॉड्सच्या लोकसंख्येवर नियंत्रण ठेवण्यास मदत करतात, त्यामुळे रोगांचा प्रसार आणि पिकांचे नुकसान कमी होते.

अंमलबजावणी संचालनालय (ईडी)

- बॉम्बे कोर्टाने अलीकडेच जलद चाचणी सुनिश्चित करण्यासाठी अंमलबजावणी संचालनालय (ED) च्या घटनात्मक दायित्वावर जोर दिला आहे.
- कॉक्स अँड किंग्ज प्रकरणातील दोन आरोपींना जामीन मंजूर करताना न्यायालयाने हे निरीक्षण केले.

ED बदल:

- अंमलबजावणी संचालनालय ही कायद्याची अंमलबजावणी करणारी एजन्सी आणि आर्थिक गुप्तचर संस्था आहे जी भारतातील आर्थिक

कायद्यांची अंमलबजावणी करण्यासाठी आणि आर्थिक गुन्हांशी लढण्यासाठी जबाबदार आहे.

- त्याची स्थापना 1956 मध्ये झाली.
- ईडी हे वित्त मंत्रालयाच्या महसूल विभागांतर्गत काम करते.
- प्राथमिक कार्ये:
 - फॉरेन एक्स्चेंज मॅनेजमेंट ऍक्ट, 1999 (FEMA) ची अंमलबजावणी, ज्याने पूर्वीचा फॉरेन एक्स्चेंज रेग्युलेशन ऍक्ट, 1973 (FERA) बदलला.
 - प्रिव्हेंशन ऑफ मनी लाँडरिंग कायदा, 2002 (PMLA) ची अंमलबजावणी.

संजय गांधी राष्ट्रीय उद्यान (SGNP)

- बोरिवली रहिवासी संघटनेने संजय गांधी राष्ट्रीय उद्यानाच्या (SGNP) सीमेवर मोठ्या प्रमाणात कचरा टाकल्याबद्दल बृहन्मुंबई महानगरपालिकेकडे (BMC) तक्रार केली.

संजय गांधी राष्ट्रीय उद्यान (SGNP) बदल:

- मुंबई, महाराष्ट्र येथे स्थित, हे महानगराच्या मर्यादित अस्तित्वात असलेल्या प्रमुख राष्ट्रीय उद्यानांपैकी एक आहे आणि जगातील सर्वाधिक भेट दिलेल्या उद्यानांपैकी एक आहे.
- या उद्यानाची स्थापना 1969 मध्ये झाली, त्याचे मूळ नाव कृष्णगिरी पार्क होते, नंतर 1980 च्या दशकात त्याचे नाव संजय गांधी यांच्या नावावर ठेवण्यात आले.
- 2,000 वर्षे जुनी कान्हेरी लेणी, खडकाळ बेसाल्टिक चट्टानांमधून भिक्खूनी कोरलेली, उद्यानात आहेत.
- या उद्यानाला शहराचे फुफ्फुस असेही म्हणतात.
- राष्ट्रीय उद्यानाची प्रशासकीय संस्था पर्यावरण, वन आणि हवामान बदल मंत्रालय आहे.

माहिती तंत्रज्ञानातील (आयटी) उत्कृष्टतेसाठी राजीव गांधी पुरस्कार

- महाराष्ट्र सरकारने "राजीव गांधी अवॉर्ड फॉर एक्सलन्स इन इन्फॉर्मेशन टेक्नॉलॉजी (IT)" नावाचा नवीन पुरस्कार तयार करण्याची घोषणा केली आहे.
- आयटी क्षेत्रातील उत्कृष्ट कामगिरीसाठी संस्था आणि कंपन्यांना हा पुरस्कार प्रदान केला जाईल.
- माजी पंतप्रधान राजीव गांधी यांच्या जयंतीनिमित्त सादरीकरण होणार आहे.
- पुरस्काराची रूपरेषा निश्चित करण्यासाठी राज्य सरकार NASSCOM सह अनेक संस्थांशी सहकार्य करेल.

महाराष्ट्र इलेक्ट्रिक वाहन (EV) धोरण

- महाराष्ट्र सरकारने "महाराष्ट्र इलेक्ट्रिक व्हेईकल (EV) धोरण" जाहीर केले आहे.
- राज्याच्या पर्यावरण मंत्र्यांच्या हस्ते या धोरणाचे अनावरण करण्यात आले आणि मंत्रिमंडळाने त्याला मान्यता दिली.
- इलेक्ट्रिक वाहनांचा अवलंब, त्यांचे उत्पादन आणि आवश्यक पायाभूत सुविधांच्या बळकटीकरणाला प्रोत्साहन देणे हे धोरणाचे उद्दिष्ट आहे.
- मुंबई, नागपूर, पुणे, अमरावती, औरंगाबाद आणि नाशिक या सहा शहरी केंद्रांमध्ये 2025 पर्यंत नोंदणीकृत किमान 10% नवीन वाहने आणि 2025 पर्यंत सार्वजनिक वाहतुकीचे 25% विद्युतीकरण हे EV चा समावेश असल्याची खात्री करण्याचे धोरण आहे.
- शहरी भागात आणि महामार्गावर 2,500 चार्जिंग स्टेशन्स उभारण्याची योजनाही या धोरणात आहे.

महाराष्ट्र नरबळी आणि इतर अमानवी, अमानवी आणि अमानुष प्रथा व जादूटोणा प्रतिबंध अधिनियम, 2013

- महाराष्ट्रातील गडचिरोली जिल्ह्यात दोन वृद्ध आदिवासींवर जादूटोण्याच्या संशयावरून गावकऱ्यांनी हल्ला करून त्यांना जिवंत जाळल्याची भीषण घटना घडली आहे.
- पोलिसांनी कलम 302, 307, 201, 143, 147, 149, आणि महाराष्ट्र नरबळी आणि इतर अमानवी, अमानवी आणि अमानुष प्रथा व जादूटोणा प्रतिबंध कायद्याच्या उपकलम 3 (2) नुसार गुन्हा दाखल केला.

कायद्याबद्दल:

- महाराष्ट्रातील अंधश्रद्धा रोखणे हा या कायद्याचा उद्देश आहे.
- या कायद्याचा उद्देश मानवी बलिदान आणि अंधश्रद्धेमध्ये रुजलेल्या इतर हानिकारक प्रथांचा मुकाबला करणे आणि गुन्हेगारी करणे हे आहे जे लोकांच्या विश्वासांचे शोषण करतात, विशेषतः ज्यांच्यामुळे जीवनाला हानी पोहोचू शकते किंवा धोका होऊ शकतो.
- नरेंद्र दाभोलकर या अंधश्रद्धा विरोधी कार्यकर्त्यांच्या हत्येनंतर 2013 मध्ये कायदा लागू करण्यात आला, ज्याने विधिमंडळ प्रक्रियेला गती दिली.
- अशा प्रथांच्या हानिकारक परिणामांबद्दल लोकांना शिक्षित करण्यासाठी आणि लोकांमध्ये वैज्ञानिक वृत्ती वाढवण्यासाठी हा कायदा शिक्षण आणि जागरूकता मोहिमांच्या महत्त्वावर भर देतो.

महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण (MAT)

- महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणाने (MAT) मिरज, सांगली येथील पोलीस पाटलाचा कार्यमुक्तीचा आदेश रद्द करण्याचा निर्णय घेतला.

MAT बद्दल:

- महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण (MAT) ची स्थापना महाराष्ट्र राज्याच्या कारभाराशी संबंधित सार्वजनिक सेवा आणि पदांवर नियुक्त केलेल्या व्यक्तींची भरती आणि सेवा शर्तीशी संबंधित विवाद आणि तक्रारी हाताळण्यासाठी करण्यात आली.
- MAT प्रशासकीय न्यायाधिकरण अधिनियम, 1985 मध्ये निर्दिष्ट केलेल्या बाबींवर अधिकार क्षेत्र वापरते. हे प्रामुख्याने सरकारी कर्मचाऱ्यांची भरती आणि सेवा शर्तीशी संबंधित प्रकरणांशी संबंधित आहे.
- रचना: न्यायाधिकरण सामान्यतः एक अध्यक्ष, जो उच्च न्यायालयाचा न्यायाधीश आहे किंवा राहिलेला आहे, आणि इतर न्यायिक आणि प्रशासकीय सदस्य जे उच्च-स्तरीय अधिकारी आहेत किंवा राहिले आहेत किंवा कायदेशीर अनुभव आहेत यांचे बनलेले असते.
- अपील प्रक्रिया: महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरणाने दिलेल्या निर्णयांना उच्च न्यायालयात आव्हान आणि अपील करता येते.

महाराष्ट्र संघटित गुन्हेगारी नियंत्रण कायदा (MCOCA)

- सलमान खान गोळीबार प्रकरणी महाराष्ट्र संघटित गुन्हेगारी नियंत्रण कायदा (मकोका) लागू करण्यात आला आहे.

MCOCA बद्दल:

- MCOCA हा भारतातील महाराष्ट्र राज्याने 1999 मध्ये संघटित गुन्हेगारी आणि दहशतवादाचा सामना करण्यासाठी लागू केलेला कायदा आहे.
- उद्दिष्ट: MCOCA चा प्राथमिक उद्देश म्हणजे गुन्हेगारी संघटनांचा नाश करणे हा आहे. हे, कायदा अंमलबजावणी संस्थांना संप्रेषणात अडथळा आणून, पोलिसांना केलेल्या कबुलीजबानांना स्वीकारार्ह पुरावा म्हणून वापरण्यास आणि गुन्हेगारी कृत्यांच्या उत्पन्नातून मिळवलेल्या मालमत्तेची जप्ती करण्यास सक्षम करून साध्य केले जाते.
- विशेष न्यायालये: MCOCA त्याच्या तरतुदींतर्गत खटल्यांचा जलद आणि कार्यक्षम खटला सुनिश्चित करण्यासाठी विशेष न्यायालये स्थापन करण्याची तरतूद करते.
- जामीनाच्या कठीण अटी: MCOCA अंतर्गत, जामीन मिळणे आव्हानात्मक आहे कारण जामिनावर

असताना आरोपीने तत्सम गुन्हा करण्याची शक्यता नाही यावर कायद्याने न्यायालयाने समाधानी असणे आवश्यक आहे.

- MCOCA पुराव्याचे ओझे आरोपींकडे हलवते, त्यांना काही विशिष्ट परिस्थितींमध्ये त्यांचे निर्दोषत्व सिद्ध करणे आवश्यक असते, जे नेहमीच्या फौजदारी न्याय प्रणालीच्या विरुद्ध आहे जेथे खटला चालवण्यावर भार असतो.

शिक्षण हक्क कायदा 2009

- या वर्षी, महाराष्ट्रात शिक्षणाच्या अधिकारांतर्गत केवळ 47,654 अर्जांची नोंद झाली आहे, तर 8.7 लाखांहून अधिक जागा उपलब्ध आहेत.
- शैक्षणिक कार्यकर्त्यांचा एक भाग अर्ज कमी होण्याचे कारण आरटीई कायद्यातील दुरुस्तीला देतो.

RTE कायदाबद्दल:

- शिक्षण हक्क कायदा (RTE), अधिकृतपणे बालकांचा मोफत आणि सक्तीच्या शिक्षणाचा हक्क म्हणून ओळखला जाणारा कायदा, भारतात 2009 मध्ये लागू करण्यात आला.
- समावेश केलेले वयोगट: RTE कायदा भारतात 6 ते 14 वर्षे वयोगटातील मुलांना मोफत आणि सक्तीचे शिक्षण प्रदान करतो.
- सक्तीचे शिक्षण: हे अनिवार्य आहे की प्रत्येक मुलाला काही आवश्यक नियम आणि मानके पूर्ण करणाऱ्या औपचारिक शाळेत समाधानकारक आणि न्याय्य गुणवत्तेचे पूर्णवेळ प्राथमिक शिक्षण मिळण्याचा अधिकार आहे.
- नापास करण्याचे धोरण नाही: या कायद्यात मूळतः नो-डिटेंशन पॉलिसीचा समावेश होता, याचा अर्थ विद्यार्थ्यांना आपोआप पुढील इयत्तेत बढती दिली जाते. बोर्डाच्या परीक्षेचा ताण कमी करण्यासाठी हा होता. तथापि, 2019 नुसार, दुरुस्त्या राज्यांना विशिष्ट परिस्थितीत विद्यार्थ्यांना रोखून ठेवण्याची परवानगी देतात.
- खाजगी शाळेचा कोटा: कायदा असा आदेश देतो की गैर-सरकारी शाळांनी आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल आणि वंचित समुदायातील मुलांसाठी 25% जागा राखीव ठेवल्या पाहिजेत.

वारसा वृक्ष

- महाराष्ट्र मंत्रिमंडळाने शहरी भागातील 50 वर्षे किंवा त्याहून अधिक वयाच्या प्राचीन आणि जुन्या वृक्षांचे

संरक्षण करण्यासाठी कृती आराखड्याला मंजुरी दिली आहे.

वारसा वृक्ष बदल:

- वारसा वृक्ष संकल्पना: महाराष्ट्रात 'वारसा वृक्ष' संकल्पना राबविण्यास मंत्रिमंडळाने मान्यता दिली.
- कायद्यात सुधारणा: कृती आराखडा महाराष्ट्र (शहरी क्षेत्र) वृक्ष संरक्षण आणि संवर्धन कायदा, 1975 मध्ये सुधारणा करतो. या दुरुस्तीचा उद्देश शहरी लँडस्केपमध्ये हिरवे आच्छादन संरक्षित करणे आणि हेरिटेज वृक्षांचे संरक्षण करण्यासाठी एक मजबूत यंत्रणा प्रदान करणे आहे.
- दुरुस्तीचे तपशील: सरकार त्यांच्या संरक्षण आणि संवर्धनासाठी "वारसा वृक्षांची संकल्पना" आणि झाडांचे वय सादर करेल. ही दुरुस्ती नुकसान भरपाई देणारी वृक्षारोपण सुनिश्चित करते, वृक्षारोपणासाठी सामान्य जमीन आरक्षित करण्याचा प्रस्ताव देते आणि मियावाकी वृक्षारोपण सारख्या वैज्ञानिक पद्धतींचा अवलंब सुचवते.
- महाराष्ट्र राज्य वृक्ष प्राधिकरण: मोठ्या संख्येने वृक्षांचे संरक्षण करण्यासाठी, महाराष्ट्र सरकार "महाराष्ट्र राज्य वृक्ष प्राधिकरण" स्थापन करणार आहे.

आंतरराष्ट्रीय बातम्या

प्रतिजैविक प्रतिकार वर जागतिक नेत्यांचा गट

- युरोपियन सोसायटी फॉर क्लिनिकल मायक्रोबायोलॉजी अँड इन्फेक्शियस डिजीजेस (ESCMID) आणि AMR वरील ग्लोबल लीडर्स ग्रुप (GLG) यांनी संयुक्तपणे बार्सिलोना, स्पेन, 'विज्ञान आणि धोरण यांच्यातील भागीदारी मजबूत करणे' या उच्च-स्तरीय कार्यक्रमाचे आयोजन केले होते.
- या बैठकीचे उद्दिष्ट प्रतिजैविक प्रतिकार (AMR) वरील संशोधन, विज्ञान आणि अंमलबजावणीला राजकीय अजेंड्यात स्थान देणे आणि विविध क्षेत्रातील संकटांना तोंड देणे हे होते.
- न्यूयॉर्क, युनायटेड स्टेट्स येथे सप्टेंबर 2024 मध्ये एएमआर वरील संयुक्त राष्ट्र महासभेच्या उच्च-स्तरीय बैठकीपर्यंत ही चर्चा संरक्षित झाली.

AMR वर जागतिक नेत्यांचा गट (GLG) बदल:

- प्रतिजैविक प्रतिकार (AMR) वर राजकीय कृतीला गती देण्यासाठी जागतिक नेते आणि विविध क्षेत्रातील तज्ञांचा समावेश आहे.
- स्वतंत्र जागतिक सल्लागार आणि वकिली भूमिका पार पाडतो.
- चतुष्पक्षीय संयुक्त सचिवालय (QJS), प्रतिजैविक प्रतिकार, संयुक्त राष्ट्रांच्या अन्न आणि कृषी संघटना

(FAO), संयुक्त राष्ट्र पर्यावरण कार्यक्रम (UNEP), जागतिक आरोग्य संघटना (WHO), आणि जागतिक संघटना यांचा संयुक्त प्रयत्न. प्राणी आरोग्य (WOAH) गटासाठी सचिवालय समर्थन प्रदान करते.

विचार करा:

- प्रतिजैविक प्रतिकार (AMR) बदल जाणून घ्या.

औकुस

- दक्षिण कोरिया ऑस्ट्रेलिया, युनायटेड किंगडम आणि युनायटेड स्टेट्स यांच्यातील ऐतिहासिक संरक्षण तंत्रज्ञान करारामध्ये सहभागी होण्यासाठी सक्रियपणे चर्चा करत आहे.

औकुस बदल:

- औकुस हा ऑस्ट्रेलिया, युनायटेड किंगडम आणि युनायटेड स्टेट्स यांच्यात तयार झालेला त्रिपक्षीय सुरक्षा करार आहे, ज्याची घोषणा सप्टेंबर 2021 मध्ये करण्यात आली.
- कराराचा संदर्भ औकुस आहे, जो 2021 मध्ये दोन मुख्य उद्दिष्टांसह स्थापित झाला होता:
 - "पिलर वन" चा उद्देश ऑस्ट्रेलियाला आण्विक-शक्तीवर हल्ला करणाऱ्या पाणबुड्या पुरवण्याचे आहे. दक्षिण कोरिया या प्रकल्पाचा भाग असेल अशी अपेक्षा नाही.
 - "पिलर टू" कृत्रिम बुद्धिमत्ता, समुद्राखालील ड्रोन आणि हायपरसोनिक क्षेपणास्त्रे यांसारख्या प्रगत युद्ध-लढाऊ क्षमता विकसित करण्यावर लक्ष केंद्रित करते.

मसाल्यांच्या ब्रँडमध्ये इथिलीन ऑक्साईड

- आत्मविश्वासाच्या संकटाचा परिणाम भारतीय मसाला निर्यात उद्योगावर होत आहे.
- सिंगापूर, हाँगकाँग आणि यूएससह किमान पाच देशांनी, MDH आणि एव्हरेस्ट या शीर्ष भारतीय ब्रँड्सद्वारे विकल्या जाणाऱ्या मसाल्यांच्या मिश्रणाच्या संभाव्य दूषिततेची चौकशी जाहीर केली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- तक्रारींमध्ये परवानगी असलेल्या मर्यादितपलीकडे इथिलीन ऑक्साईड, अन्न स्टेबलायझर म्हणून वापरण्यात येणारे विषारी रसायन असल्याचे नमूद केले आहे.
- भारतीय मसाला मंडळाने परदेशात पाठवल्या जाणाऱ्या उत्पादनांची अनिवार्य चाचणी सुरू केली आहे.

- देशांतर्गत बाजारात विकल्या जाणाऱ्या मसाले आणि करी पावडरवर कडक गुणवत्ता तपासणी सुनिश्चित करण्यासाठी भारतीय अन्न सुरक्षा आणि मानक प्राधिकरणाची मागणी आंतरराष्ट्रीय छाननीने केली आहे.

फाइव्ह आयज इंटेलिजन्स अलायन्स

- फाइव्ह आयज इंटेलिजन्स शेअरिंग नेटवर्कमधील चार देशांनी भारतावर हेरगिरी कारवाया केल्याचा आरोप केला आहे.

पाच डोळे बुद्धिमत्ता युती बदल:

- सदस्य: फाइव्ह आयज अलायन्समध्ये युनायटेड स्टेट्स, युनायटेड किंगडम, कॅनडा, ऑस्ट्रेलिया आणि न्यूझीलंड यांचा समावेश आहे.
- उत्पत्ती: युतीची उत्पत्ती दुसऱ्या महायुद्धातील गुप्त गुप्तचर सहकार्यातून झाली. हे औपचारिकपणे 1946 मध्ये UKUSA कराराद्वारे युद्धानंतर स्थापित केले गेले होते, जो सुरुवातीला संयुक्त सिग्नल इंटेलिजन्स (SIGINT) ऑपरेशन्ससाठी UK आणि USA यांच्यात एक करार होता.
- उद्देश: फाइव्ह आयजचा प्राथमिक उद्देश सदस्य देशांमधील गुप्त माहिती सामायिक करणे हा आहे, मुख्यतः सिग्नल इंटेलिजन्स (SIGINT) वर लक्ष केंद्रित करणे. हे सहकार्य देशांना आंतरराष्ट्रीय संप्रेषणांवर लक्ष ठेवण्यास आणि विविध जागतिक समस्या आणि धोक्यांची माहिती गोळा करण्यास मदत करते.

अर्थव्यवस्था बातम्या

स्टँड-बाय अरेंजमेंट (SBA)

- आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी (IMF) ने पाकिस्तानला USD 1.1 बिलियन तत्काळ वितरित करण्यास मान्यता दिली आहे.
- हा बेलआउट पॅकेजचा भाग आहे.
- बेलआउट पॅकेज IMF च्या स्टँड-बाय अरेंजमेंट (SBA) द्वारे समर्थित आहे.

SBA बदल:

- पेमेंट बॅलन्स समस्यांना तोंड देत असलेल्या देशांना अल्पकालीन आर्थिक सहाय्य प्रदान करते.
- सर्व सदस्य देश SBA साठी पात्र आहेत.
- बहुतेकदा प्रगत आणि उदयोन्मुख बाजारपेठेतील देशांद्वारे वापरले जाते, परंतु कमी उत्पन्न असलेले देश कधीकधी स्टँडबाय क्रेडिट सुविधा (SCF) सह SBA वापरतात.

- अटी:
 - देशाच्या आर्थिक धोरणांनी अशा समस्या सोडवल्या पाहिजेत ज्यामुळे देशाला निधी शोधण्यास भाग पाडले.
 - परिमाणवाचक कामगिरी निकषांच्या पालनावर सशर्त वितरण.
 - कार्यक्रमाची उद्दिष्टे साध्य करण्यासाठी महत्त्वपूर्ण असलेल्या संरचनात्मक उपायांच्या अंमलबजावणीतील प्रगतीचे मूल्यांकन बेंचमार्कसह सर्वांगीण पद्धतीने केले जाते.

हरित वर्गीकरण

- आरबीआय आणि अर्थ मंत्रालय विशेषतः आसियान प्रदेशाकडे स्तरित हरित वर्गीकरणासाठी पाहू शकतात.

हरित वर्गीकरण बदल:

- पर्यावरणीयदृष्ट्या टिकाऊ गुंतवणूक काय मानली जाऊ शकते हे परिभाषित करण्यासाठी एक फ्रेमवर्क.
- एक वर्गीकरण प्रणाली जी परिभाषित करते की कोणते आर्थिक क्रियाकलाप आणि मालमत्ता "हरित" किंवा पर्यावरणीयदृष्ट्या टिकाऊ आहेत.
- उद्देश:
 - ग्रीनवॉशिंग टाळण्यासाठी मदत करते.
 - गुंतवणूकदारांना माहितीपूर्ण गुंतवणूक निर्णय घेण्यात मदत करते.
 - शाश्वत किंवा हरित आर्थिक क्रियाकलाप आणि मालमत्तेसाठी गुंतवणूक.

शिखर परिषद बातम्या

G7 (ग्रुप ऑफ सेव्हन)

- G7 ऊर्जा मंत्र्यांनी कोळशावर आधारित ऊर्जा प्रकल्प टप्प्याटप्प्याने बंद करण्यासाठी संभाव्य कालमर्यादित चर्चा केली.
- कोळसा, तेल आणि वायूपासून दूर जाण्यासाठी डिसेंबरमध्ये UN च्या COP28 हवामान शिखर परिषदेत जगाने वचन दिल्यानंतर ट्यूरिनमधील सात गटांची बैठक हे पहिले मोठे राजकीय सत्र आहे.

G7 बदल:

- G7, किंवा ग्रुप ऑफ सेव्हन, ही एक आंतरसरकारी संस्था आहे ज्यामध्ये जगातील सर्वात मोठ्या प्रगत अर्थव्यवस्थांचा समावेश आहे.

निर्मिती:

- मूलतः 1975 मध्ये ग्रुप ऑफ सिक्स (G6) म्हणून स्थापन करण्यात आले, कॅनडा 1976 मध्ये G7 मध्ये सामील झाला.
- युरोपियन युनियन (EU) ने 1981 पासून G7 मध्ये गैर-गणित सदस्य म्हणून पूर्ण सहभाग घेतला आहे.
- उद्दिष्ट: G7 चे प्राथमिक उद्दिष्ट जगातील सर्वात मोठ्या औद्योगिक राष्ट्रांमध्ये आर्थिक धोरणावर चर्चा करणे आणि समन्वय साधणे हे आहे. कालांतराने, व्यापार, सुरक्षा, हवामान बदल आणि विकास यासह विविध जागतिक समस्यांचा समावेश करण्यासाठी त्याचा अजेंडा विस्तारला आहे.
- G7 शिखर परिषदेचे यजमानपद, ज्याला अध्यक्ष म्हणूनही ओळखले जाते, सदस्य देशांमध्ये दरवर्षी फिरते.
- क्राइमियाला जोडल्यानंतर 2014 मध्ये रशियाला या गटातून निलंबित होईपर्यंत पूर्वी G-8 म्हणून संबोधले जात होते.

योजना आणि समित्यांशी संबंधित बातम्या

SDGs चे स्थानिकीकरण: भारतातील स्थानिक प्रशासनात महिलांचा वाटा

- संयुक्त राष्ट्रमधील भारताचे स्थायी मिशन आणि पंचायती राज मंत्रालय संयुक्त राष्ट्र लोकसंख्या निधीसह एक कार्यक्रम आयोजित करण्यासाठी सहकार्य करत आहेत.
- या कार्यक्रमाचे शीर्षक आहे "SDGs चे स्थानिकीकरण: भारतातील स्थानिक प्रशासनात महिलांचा वाटा".
- हा कार्यक्रम लोकसंख्या आणि विकास आयोगाच्या (CPD57) 57 व्या सत्रादरम्यान होणार आहे.

लोकसंख्या आणि विकास आयोग (CPD57) बदल:

- लोकसंख्या आणि विकास आयोगाची स्थापना 1946 मध्ये आर्थिक आणि सामाजिक परिषद (ECOSOC) द्वारे करण्यात आली.
- आयोग 47 सदस्य देशांचा बनलेला आहे.
- सदस्य देश भौगोलिक वितरणाच्या आधारे चार वर्षांच्या कालावधीसाठी आर्थिक आणि सामाजिक परिषदेद्वारे निवडले जातात.
- आयोगाची स्थापना त्रिस्तरीय आंतरशासकीय यंत्रणा म्हणून करण्यात आली.
- आयोगाच्या बैठका साधारणपणे 1994 पर्यंत दर दोन किंवा तीन वर्षांनी आयोजित केल्या जात होत्या. 1994 नंतर, वर्षातून एकदाच आयोजित करण्यात आल्या आहेत.

पुरस्कार बातम्या

आशियातील गोल्डमॅन पुरस्कार

- आलोक शुक्ला यांना आशियातील 2024 चा गोल्डमॅन पुरस्कार जाहीर झाला आहे.
- छत्तीसगड बचाओ आंदोलनाचे ते निमंत्रक आहेत.
- ते हसदेव अरण्य बचाव संघर्ष समितीचे संस्थापक सदस्यही आहेत.

आशियातील गोल्डमॅन पुरस्काराबद्दल:

- गोल्डमॅन पर्यावरण पुरस्कार व्यक्तींना नैसर्गिक पर्यावरणाचे संरक्षण आणि संवर्धन करण्यासाठी सतत आणि महत्त्वपूर्ण प्रयत्नांसाठी ओळखले जाते, अनेकदा वैयक्तिक जोखमीवर.
- त्याला ग्रीन नोबेल असेही म्हणतात.
- हा पुरस्कार जगातील सहा लोकवस्ती असलेल्या खंडीय प्रदेशांमधील तळागाळातील पर्यावरण नायकांना ओळखतो: आफ्रिका, आशिया, युरोप, बेटे आणि बेट राष्ट्रे, उत्तर अमेरिका आणि दक्षिण आणि मध्य अमेरिका.
- पहिला गोल्डमॅन पर्यावरण पारितोषिक सोहळा 16 एप्रिल 1990 रोजी पृथ्वी दिनाच्या निमित्ताने झाला.

संरक्षण बातम्या

सुपरसॉनिक मिसाइल-असिस्टेड रिलीझ ऑफ टॉपॅडो (SMART)

- संरक्षण संशोधन आणि विकास संघटना (DRDO) ने नौदलाची पाणबुडीविरोधी युद्ध क्षमता वाढविण्याच्या उद्देशाने पुढील पिढीच्या टॉपॅडो रिलीझ प्रणालीची चाचणी केली.
- सुपरसॉनिक मिसाइल-असिस्टेड रिलीज ऑफ टॉपॅडो (SMART) म्हणून ओळखली जाणारी ही प्रणाली DRDO द्वारे डिझाइन आणि विकसित केली गेली आहे.

स्मार्ट सिस्टम बदल:

- ही क्षेपणास्त्र-आधारित यंत्रणा हलके टॉपॅडो लाँच करू शकते जे शेकडो किलोमीटर दूर असलेल्या पाणबुड्यांना लक्ष्य करू शकते, हलक्या वजनाच्या टॉपॅडोच्या पारंपारिक श्रेणीच्या पलीकडे.
- ही एक कॅनिस्टर-आधारित क्षेपणास्त्र प्रणाली आहे ज्यामध्ये दोन-स्टेज सॉलिड प्रोपल्शन आणि अचूक इनर्शियल नेव्हिगेशनसह अनेक प्रगत उपप्रणालींचा समावेश आहे.

अहवाल व निर्देशक बातम्या

घरगुती महागाई अपेक्षा सर्वेक्षण आणि ग्राहक विश्वास सर्वेक्षण

- रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया (RBI) ने दोन सर्वेक्षणे सुरू करण्याची घोषणा केली:
 - 'घरगुती महागाई अपेक्षा सर्वेक्षण' आणि
 - 'ग्राहक विश्वास सर्वेक्षण'.
- हे सर्वेक्षण द्वि-मासिक चलनविषयक धोरणासाठी महत्त्वाचे इनपुट प्रदान करतील.
- गुवाहाटी, हैदराबाद, जयपूर, कोलकाता, लखनौ आणि तिरुवनंतपुरमसह 19 शहरांमध्ये हे सर्वेक्षण केले जाणार आहे.

घरगुती महागाई अपेक्षा सर्वेक्षणाविषयी:

- वैयक्तिक उपभोगाच्या टोपल्यांवर आधारित किमतीच्या हालचाली आणि चलनवाढ यावर व्यक्तिपरक मूल्यांकन करणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.
- किमतीतील बदलांवर सामान्यांकडून गुणात्मक प्रतिसाद घेणे.

ग्राहक विश्वास सर्वेक्षण बदल:

- सामान्य आर्थिक परिस्थिती, रोजगाराची परिस्थिती, किमतीची पातळी, घरगुती उत्पन्न आणि खर्च याविषयी कुटुंबांकडून गुणात्मक प्रतिसाद गोळा करणे हे त्याचे उद्दिष्ट आहे.

जागतिक पत्रकार स्वातंत्र्य निर्देशांक 2024

- भारताच्या वृत्तपत्र स्वातंत्र्याचा स्कोअर घसरला, असे रिपोर्टर्स सॅन्स फ्रंटियर्स म्हणतात.

जागतिक पत्रकार स्वातंत्र्य निर्देशांक बदल:

- जागतिक पत्रकार स्वातंत्र्य निर्देशांक: हा रिपोर्टर्स विदाऊट बॉर्डर्स द्वारे संकलित केलेला वार्षिक निर्देशांक आहे, जो 180 अधिकारक्षेत्रांमध्ये पत्रकारांना मिळालेल्या स्वातंत्र्याचे मोजमाप करतो.
- भारताचा स्कोअर: जागतिक प्रेस फ्रीडम इंडेक्समध्ये भारताचा स्कोअर गेल्या वर्षभरात 36.62 वरून 31.28 वर घसरला.
- भारताची रँक: स्कोअरमध्ये घसरण होऊनही, भारताची रँक 2023 मधील 161 वरून 2024 मध्ये 159 वर पोहोचली. तथापि, ही सुधारणा इतर देशांनी त्यांच्या क्रमवारीत घसरल्यामुळे झाली आहे, भारताच्या प्रेस स्वातंत्र्यातील सुधारणेमुळे नाही.

- **शीर्ष देश:** नॉर्वे आणि डेन्मार्क RSF यादीमध्ये शीर्षस्थानी आहेत, जे या देशांमध्ये उच्च पातळीवरील प्रेस स्वातंत्र्य दर्शवतात.
- **तळाचे देश:** एरिट्रिया RSF यादीच्या तळाशी होता, सीरिया त्याच्या पुढे आहे, जे या देशांमध्ये प्रेस स्वातंत्र्याची निम्न पातळी दर्शवते.

विज्ञान आणि तंत्रज्ञान बातम्या

चंद्राच्या ध्रुवीय विवरांमध्ये पाण्याचा बर्फ

- IIT कानपूर, युनिव्हर्सिटी ऑफ सदर्न कॅलिफोर्निया, जेट प्रोपल्शन लॅबोरेटरी आणि IIT (ISM) धनबाद येथील संशोधकांच्या सहकार्याने ISRO च्या स्पेस एप्लिकेशन सेंटर (SAC) च्या शास्त्रज्ञांनी हा अभ्यास केला आहे.
- संशोधनात चंद्राच्या ध्रुवीय विवरांमध्ये पाण्याच्या बर्फाच्या वाढीच्या शक्यतेचा पुरावा सापडला आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- भविष्यातील मोहिमांसाठी आणि दीर्घकालीन मानवी उपस्थितीसाठी चंद्रावर बर्फाचा नमुना किंवा उत्खनन करण्यासाठी ड्रिलिंग महत्त्वपूर्ण ठरेल, असे अभ्यासात म्हटले आहे.
- उत्तर ध्रुवीय प्रदेशात पाण्याच्या बर्फाचे प्रमाण दक्षिण ध्रुवीय प्रदेशाच्या दुप्पट आहे.
- चंद्राच्या ध्रुवांमध्ये उप-पृष्ठभागावरील पाण्याच्या बर्फाचा प्राथमिक स्रोत इम्ब्रियन काळात ज्वालामुखी दरम्यान बाहेर वायू होत असल्याचे मानले जाते.
- पाण्याच्या बर्फाचे वितरण घोडीचा ज्वालामुखी आणि प्रेफरेंशियल इम्पॅक्ट क्रेटरिंगद्वारे नियंत्रित केले जाते.

अंटारेस

- बंगळूरु येथील इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ अ‍ॅस्ट्रोफिजिक्स (IIA) ने अंटारेस या चमकदार लाल तान्यासमोरून चंद्राच्या जाण्याचे चित्रीकरण केले.
- आयआयएनुसार हा कार्यक्रम फक्त दक्षिण भारतातून दिसत होता.

अंटारेस बदल:

- अंटारेस, ज्याला अल्फा स्कॉर्पी देखील म्हणतात, स्कॉर्पियस नक्षत्रातील सर्वात तेजस्वी तारा आणि रात्रीच्या आकाशातील 15 वा-तेजस्वी तारा आहे.
- हा एक भव्य लाल सुपरजायंट तारा आहे जो आपल्या सूर्यपेक्षा 10,000 पट अधिक तेजस्वी आहे.
- अंटारेस हा सर्वात मोठा ज्ञात तान्यांपैकी एक आहे, ज्याचा व्यास सूर्याच्या 700 पट आहे.

- सूर्यपेक्षा अंटारेस हा तारा तुलनेने थंड आहे. सूर्याच्या पृष्ठभागाचे तापमान सुमारे 10,000 डिग्री फॅरनहाइट (5,500 डिग्री सेल्सियस) असते, तर अंटारेसच्या पृष्ठभागाचे तापमान सुमारे 6,100 डिग्री फॅरनहाइट (3,400 डिग्री सेल्सियस) असते.

विविध बातम्या

शक्सगाम खोरे

- पाकव्याप्त काश्मीरमधील शक्सगाम खोऱ्यात जमिनीवर तथ्ये बदलण्याच्या चीनच्या बेकायदेशीर प्रयत्नांविरोधात भारताने आपला निषेध नोंदवला आहे.
- अलीकडील उपग्रह चित्रे दर्शवतात की चीन खालच्या शक्सगाम खोऱ्यात रस्ता बनवत आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- भारताने 1963 चा तथाकथित चीन पाकिस्तान सीमा करार कधीही स्वीकारलेला नाही, ज्याद्वारे पाकिस्तानने बेकायदेशीरपणे हे क्षेत्र चीनला देण्याचा प्रयत्न केला.
- शक्सगाम व्हॅली हा पाकव्याप्त काश्मीरचा भाग आहे आणि भारत-चीन युद्धाच्या एका वर्षानंतर, 1963 मध्ये पाकिस्तानने चीनला दिला होता.

शक्सगाम खोऱ्या बदल:

- शक्सगाम खोरे काश्मीरच्या उत्तर सीमेजवळील वादग्रस्त प्रदेशात आहे.
- हा विस्तृत ट्रान्स-काराकोरम ट्रॅक्टचा भाग आहे.
- खोऱ्याचे वैशिष्ट्य खडबडीत भूप्रदेश, उंच पर्वत, आणि प्रामुख्याने उंच वाळवंट आहे. हे दक्षिणेला काराकोरम पर्वतरांगा आणि उत्तरेला कुन लुन पर्वतांच्या मध्ये वसलेले आहे.
- सियाचीन ग्लेशियर जवळील स्थान, आणखी एक विवादित क्षेत्र आणि अनेक महत्त्वाच्या पर्वतीय खिंडांच्या जवळ असल्यामुळे हे क्षेत्र सामरिकदृष्ट्या महत्त्वपूर्ण आहे.

आंतरराष्ट्रीय कामगार दिन

- आंतरराष्ट्रीय कामगार दिन, ज्याला मे दिवस म्हणून देखील ओळखले जाते, जगभरातील कामगारांच्या योगदानाचा सन्मान करण्यासाठी 1 मे रोजी साजरा केला जातो.
- जगभरातील आर्थिक आणि सामाजिक हक्क प्राप्त करण्यासाठी कामगारांच्या बलिदानांना श्रद्धांजली अर्पण करणे हा या दिवसाचा उद्देश आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे:

- 1886 मध्ये अमेरिकेत दैनंदिन कामाच्या आठ तासांच्या मागणीसाठी मजुरांचे मोठे प्रदर्शन झाले.
- शिकागोमध्ये हे प्रदर्शन हाताबाहेर गेले आणि द हेमार्केट अफेअर म्हणून ओळखल्या जाणाऱ्या घटनेत बरेच लोक जखमी झाले.
- हेमार्केट प्रकरणाने आंतरराष्ट्रीय कामगार दिनाची सुरुवात केली.
- 1889 मध्ये युरोपातील अनेक समाजवादी पक्षांनी एकत्र येऊन 1 मे हा आंतरराष्ट्रीय कामगार दिन म्हणून साजरा करण्याचा निर्णय घेतला.
- तेव्हापासून हा विशेष दिवस दरवर्षी त्याच दिवशी साजरा केला जातो.

करतात. हे जगभरात, प्रादेशिक किंवा राष्ट्रीय स्तरावर स्वीकारले जाऊ शकतात.

Adda247

Maharashtra ka mahapack

Live classes, Test series
Recorded videos, E-books

MPSC (राज्यसेवा) MPSC (संयुक्त) महाराष्ट्र पोलीस
तलाठी, वनरक्षक, कृषी विभाग महानगर पालिका नगर
परिषद, जिल्हा परिषद, SSC & ALL OTHER STATE
EXAM

आंतरराष्ट्रीय बिबट्या दिवस

- आंतरराष्ट्रीय बिबट्या दिवस दरवर्षी 3 मे रोजी साजरा केला जातो.

आंतरराष्ट्रीय बिबट्या दिनाविषयी:

- मूळ: मार्च 2023 मध्ये झालेल्या जागतिक बिबट्या परिषदेचा चिरस्थायी वारसा म्हणून हा दिवस अधिकृत करण्यात आला आणि त्याचे समर्थन करण्यात आले.
- महत्त्व: बिबट्या हे निरोगी परिसंस्थेचे सूचक आहेत आणि त्यांची उपस्थिती अनेकदा उच्च जैवविविधतेच्या पातळीशी संबंधित असते. बिबट्यांचे संरक्षण करणे म्हणजे त्यांना आधार देणाऱ्या अधिवासांचे आणि शिकारीच्या प्रजातींचे रक्षण करणे, ज्यामुळे वनस्पती आणि प्राण्यांच्या प्रजातींच्या विस्तृत श्रेणीचे संरक्षण होते.

आवश्यक मानक पेटंट (SEP)

- काही तंत्रज्ञान कंपन्या टेलिकॉम उत्पादन क्षेत्राविरुद्ध ज्या प्रकारे 'स्टँडर्ड एसेन्शियल पेटंट' (SEPs) वापरत आहेत त्यामुळे भारतात संभाव्य संकट आहे.
- SEP चे नियमन न्यायपालिकेवर सोडण्यात आले आहे, जी या समस्येचे निराकरण करण्यात मोठ्या प्रमाणात अपयशी ठरली आहे.

SEP बदल:

- आवश्यक मानक पेटंट (SEP) हे एका तांत्रिक आविष्कारासाठी दिलेले पेटंट आहे जे मानकांच्या अंमलबजावणीसाठी आणि ऑपरेशनसाठी महत्त्वपूर्ण आहे.
- मानक हा तांत्रिक आवश्यकतांचा किंवा मान्य केलेल्या तांत्रिक वर्णनांचा एक संच आहे जे तंत्रज्ञान परस्परसंवाद आणि एकत्र कार्य करतात याची खात्री